

บทที่ 6

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการน้ำใช้เพื่อการเกษตรระดับครัวเรือนในช่วงฤดูแล้ง ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นการวิจัยที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนทุกภาคส่วน ทีมวิจัยได้จัดกิจกรรมดำเนินการวิจัยดังนี้

1. สรุปผลและผลที่ได้รับ
2. เป้าหมาย และกลุ่มเป้าหมาย
3. วิธีการวัดผล ประเมินผล
4. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลและผลที่ได้รับ

ในการหารูปแบบการบริหารจัดการน้ำใช้เพื่อการเกษตรระดับครัวเรือนในช่วงฤดูแล้ง ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ สามารถสรุปผลได้ ดังนี้

สรุปผลการวิจัยตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อหารูปแบบการบริหารจัดการน้ำใช้เพื่อการเกษตรระดับครัวเรือนในช่วงฤดูแล้ง ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ และตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อหาแนวทางการปฏิบัติร่วมกันที่เหมาะสมในการบริหารจัดการน้ำใช้เพื่อการเกษตรระดับครัวเรือนในช่วงฤดูแล้ง ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ สรุปได้ว่าบริบทพื้นที่รูปแบบการบริหารจัดการน้ำใช้เพื่อการเกษตรระดับครัวเรือนของชุมชนในตำบลบ้านสิงห์ อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูล ได้พูดคุยกับตัวแทนผู้นำในชุมชนจากหลายภาคส่วน นำโดย นายสาโรจน์ คงสอดทรัพย์ บ้านหนองโคลน หมู่ 11 ตำบลบ้านสิงห์ และนายทวีศักดิ์ ศิริวรรณ เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติการ สำนักปลัด อบต. บ้านสิงห์ พบว่า ปัญหาการบริหารจัดการน้ำใช้เพื่อการเกษตรของชุมชนบ้านหนองโคลน หมู่ 11 ยังไม่มีรูปแบบการบริหารจัดการน้ำอย่างชัดเจน ยังไม่มีรูปแบบการนำแหล่งน้ำธรรมชาติไปให้ถึงคนที่ยังไม่ได้ประโยชน์ ต้องการนำน้ำมาปลูกพืชนอกฤดูการทำนาเพื่อให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ต้องการบริหารจัดการน้ำโดยลดการใช้พลังงานไฟฟ้า พลังงานน้ำมันลง ดังนั้น จึงคณะผู้วิจัยจึงหาแนวทางการการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านหนองโคลน หมู่ 11 เพื่อให้ประชาชนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แนวปฏิบัติที่เหมาะสมในการจัดการทรัพยากรน้ำ คือ รูปแบบของการบริหารจัดการน้ำโดยการออกกฎระเบียบในการบริหารจัดการน้ำและกลุ่มผู้ใช้น้ำ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในส่วนการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำของสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ โดยสรุปรูปแบบการจัดการน้ำชุมชนส่วนใหญ่จะเป็นรูปแบบของการบริหารจัดการน้ำโดยการออก

กฎระเบียบในการบริหารจัดการ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรูปแบบการจัดการน้ำที่เหมาะสม จำเป็นต้องมีการจัดการกลไกคณะทำงานโดยสร้างความเข้าใจในร่วมกันมีความสามารถในการประสานงานการจัดเวทีเรียนรู้การจัดการระบบสารสนเทศและต้องมีปฏิบัติการร่วมมีการนำหลักทศพิธราชธรรมมาใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของชุมชนบางพื้นที่จะเน้นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ มีการจัดการที่ดี เน้นความสัมพันธ์เครือข่ายกลุ่มผู้ใช้น้ำ มากกว่าเน้นกฎระเบียบและการควบคุม ส่วนรูปแบบการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรอย่างมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ใช้น้ำ จะเน้นการเพิ่มความตระหนักและความรู้ให้กับชุมชนมีการทำแผนที่และสำรวจแหล่งทรัพยากรน้ำสำหรับการอุปโภคบริโภคในชุมชนร่วมกันเพื่อการจัดรูปแบบการใช้น้ำสำหรับชุมชนได้ ส่วนแนวปฏิบัติที่เหมาะสมในการจัดการทรัพยากรแหล่งน้ำ คือ รูปแบบของการบริหารจัดการน้ำโดยการออกกฎระเบียบในการบริหารจัดการแหล่งน้ำและกลุ่มผู้ใช้น้ำ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการประสานงานของชุมชน รูปแบบการสร้างภาคีความร่วมมือในการฟื้นฟูระบบนิเวศอ่างเก็บรูปแบบการจัดการน้ำที่เหมาะสม จำเป็นต้องมีการจัดการกลไกคณะทำงานโดยสร้างความเข้าใจในร่วมกันมีความสามารถในการประสานงานการจัดเวทีเรียนรู้การจัดการระบบสารสนเทศและต้องมีปฏิบัติการร่วม เน้นความสัมพันธ์เครือข่ายกลุ่มผู้ใช้น้ำ มากกว่าเน้นกฎระเบียบและการควบคุม สอดคล้องกับงานวิจัยของ คนพัฒนา ทองคำ และคณะ (2556) โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบบูรณาการความร่วมมือในระดับพื้นที่กรณีประเด็นเพื่อการจัดการทรัพยากรน้ำและภัยพิบัติจากน้ำอย่างมีส่วนร่วมลุ่มน้ำย่อยคลองท่าดีจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคีที่เกี่ยวข้องต่อการจัดการน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคการเกษตรและการจัดการภัยพิบัติสามารถสร้างผ่านการจัดทำระบบกลไกคณะทำงานที่เหมาะสมมีการจัดทำระบบสารสนเทศเรื่องน้ำรวมทั้งการกิจกรรมการฟื้นฟูรักษาและใช้ประโยชน์จากน้ำร่วมกันและเรียนรู้ร่วมกันและรูปแบบการจัดการน้ำที่เหมาะสมสำหรับลุ่มน้ำคลองท่าดี คือการจัดการกลไกควรมีการพัฒนากลไกคณะทำงานโดยเริ่มต้นจากการหาคนที่มีความเหมาะสมและสร้างความเข้าใจในร่วมกันมีความสามารถในการประสานงานการจัดเวทีเรียนรู้การจัดการระบบสารสนเทศและต้องมีปฏิบัติการร่วมสำหรับแนวทางการจัดการน้ำเพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติร่วมกันที่เหมาะสมในการดูแลรักษาแหล่งน้ำของชุมชนยังเน้นการใช้กฎกติกากลุ่มผู้ใช้น้ำในชุมชนเพื่อสร้างความเท่าเทียมในการใช้น้ำในชุมชนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรศักดิ์ นุ่มมีศรี และคณะ (2557) ทำวิจัยด้านการจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคในพื้นที่ลุ่มน้ำยมจังหวัดแม่ฮ่องสอน เน้นการสร้างรูปแบบการจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคที่มีความเหมาะสมกับชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำยมโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการศึกษาพบว่ารูปแบบการจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคที่เหมาะสมกับชุมชนประกอบด้วย การเพิ่มความตระหนักและความรู้ให้กับชุมชน และการตรวจคุณภาพน้ำในชุมชนจากแหล่งน้ำที่ใช้ในการอุปโภคบริโภคในชุมชน ดังนั้นสรุปคือ งานวิจัยนี้ทำให้ได้รูปแบบของ

การบริหารจัดการน้ำของชุมชนบ้านหนองโคลน หมู่ 11 ตำบลบ้านสิงห์ เป็นการนำนวัตกรรมระบบสูบน้ำแบบจักรยานปั่นโดยไม่ใช้พลังงานมาใช้ ซึ่งผลการดำเนินงานของครัวเรือนในชุมชน พบว่าชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานร้อยละ 70 (14 คน จาก 20 คน) มีการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ มีรูปแบบการบริหารจัดการน้ำสำหรับครัวเรือนโดยใช้การออกแบบระบบสูบน้ำแบบจักรยานปั่นโดยไม่ใช้พลังงาน เนื่องจากในการสร้างระบบสูบน้ำแบบจักรยานปั่น คนชุมชนสามารถทำได้เอง มีโครงสร้างไม่ซับซ้อน สามารถใช้วัสดุที่มีในชุมชนมาตัดแปลงทำได้ มีต้นทุนที่ต่ำ สามารถเคลื่อนย้ายจุดใช้งานได้ไม่ยาก ใช้แรงงาน 1 – 2 คน และสิ่งที่สำคัญคือ มีการใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการบริหารจัดการน้ำเป็นการลดการใช้พลังงานไฟฟ้าหรือน้ำมันลง ช่วยให้คนในชุมชนได้ออกกำลังกาย สามารถควบคุมปริมาณน้ำที่ต้องการใช้ได้เมื่อหยุดปั่น ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนลงได้ร้อยละ 10

เป้าหมาย และกลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการน้ำใช้เพื่อการเกษตรระดับครัวเรือนในช่วงฤดูแล้ง ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ มีเป้าหมายดังนี้

1. เป้าหมาย

- 1.1 เพื่อหารูปแบบการบริหารจัดการน้ำใช้เพื่อการเกษตรระดับครัวเรือนในช่วงฤดูแล้ง ตำบลบ้านสิงห์อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์
- 1.2 เพื่อหาแนวทางการปฏิบัติร่วมกันที่เหมาะสมในการการบริหารจัดการแหล่งน้ำของชุมชนเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลบ้านสิงห์อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

2. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกชุมชนบ้านหนองโคลน หมู่ 11 ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 20 คน ซึ่งเป็นครัวเรือนอาสาสมัครในชุมชนที่ดำเนินการเรื่องการจัดการขยะ

วิธีการวัดผล ประเมินผล

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการน้ำใช้เพื่อการเกษตรระดับครัวเรือนในช่วงฤดูแล้ง ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ คณะผู้วิจัยมีวิธีการวัดผล ประเมินผลดังนี้

1. การศึกษาบริบทของรูปแบบการบริหารจัดการน้ำใช้เพื่อการเกษตรระดับครัวเรือนในช่วงฤดูแล้ง ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นการศึกษบริบทของชุมชนในการจัดการน้ำน้ำใช้เพื่อการเกษตรระดับครัวเรือนในชุมชนหมู่ 11 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานส่วนหนึ่งจากโปรแกรมการพัฒนาระบบข้อมูลตำบล (TCNAP) คู่มือการพัฒนาทักษะการวิจัยชุมชนด้วยการวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณาแบบเร่งด่วน (RECAP) ของตำบลบ้านสิงห์ อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

และจากการลงพื้นที่สำรวจ การสอบถาม การสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่ม เยาวชน และผู้นำชุมชน ทำให้ทราบบริบทพื้นที่และแนวทางการขับเคลื่อนของชุมชนด้วย

2. รูปแบบการบริหารจัดการน้ำใช้เพื่อการเกษตรระดับครัวเรือนในช่วงฤดูแล้ง ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ วัดผลโดยใช้ระบบสูบน้ำแบบจักรยานปั่นโดยไม่ใช้พลังงาน การสำรวจ การสังเกตโดยใช้ภาพถ่ายก่อนและหลัง ซึ่งผลการดำเนินงานของครัวเรือนในชุมชนหมู่ 11 พบว่า มีส่วนร่วมในการดำเนินงานร้อยละ 70 (14 คน จาก 20 คน) มีการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ มีรูปแบบการบริหารจัดการน้ำสำหรับครัวเรือนโดยใช้การออกแบบระบบสูบน้ำแบบจักรยานปั่นโดยไม่ใช้พลังงาน ให้คนในชุมชนที่เข้าร่วมได้ทดลองใช้งาน ช่วยให้คนในชุมชนได้ออกกำลังกายไปด้วย สามารถควบคุมปริมาณน้ำที่ต้องการใช้ได้เมื่อหยุดปั่น ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนลงได้

ข้อเสนอแนะ

ชุมชน

1. ด้านแนวปฏิบัติที่ดี ตัวแทนชุมชนได้สังเกตเห็นแนวปฏิบัติที่ดีด้านการบริหารจัดการน้ำใช้เพื่อการเกษตรระดับครัวเรือนในช่วงฤดูแล้งตำบลบ้านสิงห์ โดยมีแนวคิดว่าจะดำเนินการในการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ มาช่วยในการบริหารจัดการน้ำ เพื่อลดการใช้พลังงานไฟฟ้าหรือน้ำมันลง เป็นการลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนลงได้
2. ด้านรูปแบบการบริหารจัดการน้ำใช้เพื่อการเกษตรระดับครัวเรือนในช่วงฤดูแล้งที่เหมาะสม ตัวแทนชุมชนมีแนวคิดด้านรูปแบบการจัดการน้ำโดยไม่ใช้พลังงานว่าช่วยให้คนในชุมชนได้ออกกำลังกายไปด้วย สามารถควบคุมปริมาณน้ำที่ต้องการใช้ได้เมื่อหยุดปั่นได้
3. ด้านการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำของชุมชนหมู่ 11 ตัวแทนชุมชนได้สะท้อนผลจากการเข้าร่วมศึกษาดูงานระบบน้ำแบบไม่ใช้พลังงาน (ระบบดูด ดึง ดัน) ณ เรือนจำชั่วคราวอำเภอนางรอง เป็นแหล่งศึกษาดูงานที่มีระบบบริหารจัดการน้ำในหน่วยงานที่ได้รับรางวัลชนะเลิศระดับประเทศ และเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการบริหารจัดการน้ำ สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปต่อยอดเพื่อใช้ในพื้นที่เกษตรกรรมของสมาชิกในชุมชน
4. ด้านความต้องการพัฒนาในพื้นที่ที่ตัวแทนชุมชนได้แนวคิดในการนำความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการอบรมครั้งนี้และจากการศึกษาดูงานในพื้นที่อื่น ๆ มาส่งเสริมให้เกิดชุมชนต้นแบบที่สามารถจัดการตนเองด้านการบริหารจัดการน้ำใช้เพื่อการเกษตรระดับครัวเรือนในช่วงฤดูแล้งตำบลบ้านสิงห์เพื่อขยายผลสู่พื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

นักวิจัย

1. เป็นการส่งเสริมนักวิจัยให้เกิดเครือข่าย ความสัมพันธ์กับชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่น
2. เป็นการสร้างและค้นหาองค์ความรู้ที่สามารถนำไปปรับใช้ในพื้นที่อื่น ๆ ในประเด็นที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันได้
3. ส่งเสริมและกระตุ้นให้นักวิจัยของมหาวิทยาลัย ทำงานเพื่อชุมชน เกิดทีมวิจัยที่มีหลาย ๆ สาขาดำเนินการร่วมกัน

นโยบาย

1. อบต. ผลักดันให้เกิดการบริหารจัดการน้ำใช้เพื่อการเกษตรระดับครัวเรือนในช่วงฤดูแล้งในตำบลบ้านสิงห์ โดยสามารถนำแนวปฏิบัติที่ดีที่ได้จากการเรียนรู้ การศึกษาดูงาน ไปปรับใช้ในพื้นที่ได้